

Maartenskerkgemeente

zondag 13 december 2020

3e Adventszondag

Lukas 1, 5-25

Teun Kruijswijk Jansen

Lukas 1, 5-25

⁵ Het geschiedt in de dagen van Herodes, als deze koning over Juda is: aan een zekere priester van de afdeling van Abia, genaamd Zacharias, en zijn vrouw voortkomend uit de dochters van Aäron; en haar naam is Elizabet.

⁶ Zij zijn beiden rechtvaardig voor God en wandelen onberispelijk volgens alle geboden en verordeningen van de Heer.

⁷ En zij hebben geen kind, omdat Elizabet onvruchtbaar is en zij beiden op leeftijd gekomen zijn.

⁸ Het geschiedt als hij de priesterdienst doet voor God, als het de beurt van zijn afdeling is, ⁹ dat hij, (volgens de gewoonte van de priesterdienst), door loting wordt aangewezen om de tempel van de Heer binnen te gaan en het reukoffer te brengen.

¹⁰ En heel de menigte van het volk is buiten aan het bidden op het uur van het reukoffer.

¹¹ Aan hem laat zich een aankondig-engel van de Heer zien, die aan de rechterzijde van het reukofferaltaar staat.

¹² Zacharias is geschokt om wat hij ziet en vrees overvalt hem.

¹³ Maar de engel zegt tegen hem: vrees niet, Zacharias, want je gebed is verhoord; je vrouw, Elizabet, zal je een zoon voortbrengen en zijn naam zul je noemen: Johannes.

¹⁴ En hij zal blijdschap en vreugde voor jou zijn, en velen zullen zich over zijn geboorte verheugen, ¹⁵ want hij zal groot zijn in de ogen van de Heer.

wijn en sterkedrank zal hij niet drinken, en hij zal al van de moederschoot af met de Heilige Geest vervuld worden,

¹⁶ en hij zal velen van de Israëlieten doen omkeren naar de Heer, hun God:

¹⁷ hij is het die voor God zal uit gaan in de geest en de kracht van Elia, 'om het hart van de vaders te bekeren tot hun kinderen' en de ongehoorzamen tot de bezonnenheid van rechtvaardigen, om voor de Heer een wel toegerust volk gereed te maken!

¹⁸ En Zacharias zegt tegen de engel: waaraan zal ik dat weten?

Want ik ben oud en mijn vrouw is op leeftijd gekomen.

¹⁹ En de engel antwoordt en zegt tegen hem: Ik ben Gabriël, die voor God sta, en ik ben uitgezonden om tot jou te spreken en je dit alles aan te kondigen.

²⁰ Zie, je zult zwijgen en niet kunnen spreken tot op de dag dat deze dingen gebeuren , omdat je mijn woorden niet geloofd hebt, die vervuld zullen worden als het hun tijd is!

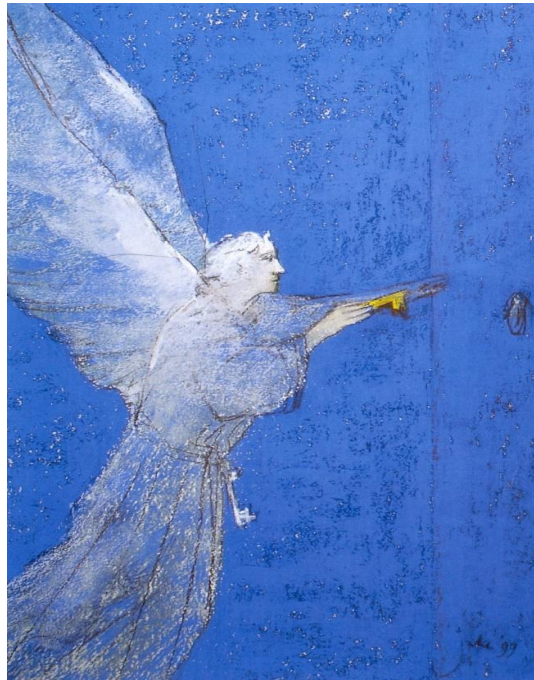
²¹ De gemeente staat te wachten op Zacharias; en ze zijn verwonderd dat hij zo lang in de tempel is.

²² Als hij naar buiten komt, kan hij niet tot hen spreken, en dan begrijpen ze dat hij in de tempel een visioen gezien heeft. Hij kan alleen maar gebaren naar hen maken: hij blijft stom.

²³ Het geschiedt dat, als de dagen van zijn dienstwerk voorbij zijn, hij naar zijn huis gaat;

²⁴ en na deze dagen wordt zijn vrouw Elizabet zwanger. En zij verbergt zich vijf maanden en zegt: ²⁵ Dit heeft de Heer voor mij gedaan in de dagen waarin Hij naar mij omziet om mijn smaad bij de mensen weg te nemen.

(vertaling: *Herziene statenvertaling/Naardense Bijbel/TKJ*)

I

'En er zal *vreugde* voor jou zijn...'

Vandaag gaat het over Zacharias die sprakeloos uit de tempel terugkeert.

Over Elizabet die op een eigen manier in stilte lijkt gehuld.

Als ze zwanger raakt, leeft ze vijf maanden in afzondering. Niet in *quarantaine* maar in retraite.

Over hen gaat het, maar in hen natuurlijk ook over ons. Zoals we hier zijn, in de weken van Advent, de tijd vooraf aan het Kerstfeest. Tijd van verwachting. Maar van wat? Wat hebben we te verwachten, en *verwachten* we ook werkelijk?

Zo bezien gaat ook over de stilte in *ons* leven, in onze tijd.

- je mist de werkelijke vreugde en spontaniteit om wat komt, zei iemand.

- een ander gaf het gemis van zijn muziekspel bij de kerstfeesten: het is zo maar kaal.

- weer een ander opperde: het lijkt zelfs donkerder dan andere jaren.. je steekt eerder en meer lichtjes aan...

Onze samenleving is haar praatjes kwijt en houdt de adem in: wat moet dat nog worden met deze Kerst?

Wie mag je uitnodigen, en nog pijnlijker.. wie krijgt geen uitnodiging?

Heeft de stilte als motief in het verhaal van vanmorgen, misschien ook iets te maken met *onze* Advent?

Met stilgezet zijn, stil worden, met onze verwachting die juist dan, in de stilte, aangeblazen wordt?

II

'En er zal vreugde voor jou zijn...'

Zacharias en Elisabet worden neergezet als twee gelovige mensen, die zich strikt aan de wetten van de Heer houden. Ze doen wat God van hen vraagt.

Zacharias doet dat beroepshalve, hij is priester. Elisabet stamt af van oerpriester Aäron.

Alles wat er verder van hun verteld wordt is dat ze op leeftijd en kinderloos zijn, omdat Elisabet onvruchtbaar is.

Over wat ze nog verwachten gaat het niet.

Er wordt ook niets verteld over 'wat dat met hun doet'. Zo gaat dat niet in de bijbel.

Niets over reacties van de familie en buitenwereld, de pijn die dat gaf. Ja er is wel sprake van *schaamte*, omdat gedacht werd in die tijd dat je wel iets verkeerd gedaan zou hebben als je kinderloos bleef. Vreugde, echte vreugde lijkt afwezig. Zacharias is alleen in zijn tempel; Elisabet alleen in haar huis. Ze gaan hun eigen weg.

Ondertussen moeten we niet vergeten dat dit een Bijbelverhaal is, met dus typisch Bijbelse trekken. het staat niet op zich.

Lucas herinnert ons aan andere verhalen in de Bijbel waarin de onvruchtbaarheid van de vrouw een motief is.

Hoe zo weet hij zo goed dat het aan haar ligt? Is dat omdat Lucas arts is, zoals de overlevering wil?

Nee, dat lijkt me niet: hij gebruikt oude Bijbelse motieven om duidelijk te maken dat: als er in de geschiedenis een nieuwe wending komt, God zelf ingrijpt.

Lukas vertelt zo in Zacharias en Elisabeth ook meteen over Abraham en Sara, over Hanna en Elkana.

Ook ouderparen met een onverwachte geboorte van een kind dat geschiedenis zou maken: Izaak en Samuel.

Zo vertelt Lukas dat God ook nu een nieuwe richting aan het verhaal van Israël en de wereld geeft: *toekomst onverwacht*. Onvruchtbaarheid is hier geen *biologisch gegeven* maar een *theologisch motief*.

Lukas vertelt zelfs over *twee* geboortes, van Johannes – het kind van Elisabet en Zacharias – en van Jezus. En hij vertelt die verhalen zo dat ze parallel aan elkaar lopen, elkaar spiegelen en daardoor elkaar versterken.

'En er zal vreugde voor jou zijn...'

Zowel de geboorte van Jezus, als die van Johannes wordt aangekondigd door engel Gabriël, Gods Hemelse helper.

God neemt het initiatief, omdat er iets nieuws *moet* gaan gebeuren, en de engel trekt dat perspectief open.

Dat vertelt iets over een typerend kenmerk van de Bijbel.

Dat is dat zijn woorden open zijn naar de tijd.

De Bijbel is een boek dat van de eerste tot de laatste bladzijde spreekt in de richting van de toekomst en tot *in* de toekomst.

De Bijbel is nooit *modern* geweest, als je modern opvat als actueel. En wel omdat de bijbelschrijvers meer in toekomst geïnteresseerd zijn geweest, dan uitsluitend in vandaag.

Daarom kan de Bijbel ook nooit volstrekt verouderen.

Dat merken we vandaag maar al te goed: onze wereldsamenleving staat voortdurend in de spanning van wat blijft en veranderen zal.

De mensen en de manieren waarop ze leven kunnen nog zo zeer veranderen - de Bijbel is ze altijd wel ergens vooruit, dat blijft, als de onzichtbare onderstroom van een rivier.

En de engelen: ze staan daar symbool voor. De engelen met hun vleugels als half-mythische figuren, dat is onze verbeelding vanuit het verleden. We kunnen ze koesteren en idealiseren, maar het zal ons niet veel verder helpen.

De komst van de zendbode van God, de Hemelse helper, hij hoort immers thuis in de toekomst! Die zal de moderne tijd inhalen.

God zal zijn boden zenden, maar hoe? Dat weten we niet.

Ze zijn wel het Bijbelse teken aan de mensen op aarde dat ze niet alleen zijn, en niet alleen gelaten zullen worden.

Dat ze 'bezocht' kunnen worden. Dat is hun kracht: engelen breken open, brengen toekomst.

Ook als ze zich onverwacht in een mens naast ons laten kennen.

III

'En er zal vreugde voor jou zijn...'

Voor Elisabeth en Zacharias gebeurt na de ontmoeting met de engel 'toekomst onverwacht'. Dokter Lukas schrijft zelfs in het Grieks van zijn dagen dat Elisabeth Johannes *verwekt*.

U hoort dan nog eens onderstreept dat het niet om seksuele voorlichting gaat, maar om *geloof!*

De Heer trekt zich het lot aan van gesmade mensen, als Elisabet, en van een eenvoudig meisje, zoals Maria.

Het is een barre tijd, met Romeinse bezetting en een dictatoriale zetbaas, Herodes, in het paleis.

Maar juist in die barre tijd waarin de toekomst van Gods Rijk ver weg lijkt, daar gebeurt het!

Niet in het paleis van deze koning gaat iets nieuws beginnen, maar in het huis van deze gekwetste mensen. Zo'n nieuw begin kan alleen vanuit de hemel op gang worden gebracht, en zij/wij mogen ontvangen en antwoorden!

Zacharias kan het haast niet geloven. Of durft Zacharias het niet te geloven?

Zacharias schrikt, hij wordt door angst overmand, hij reageert zoals ieder mens doet die met een goddelijke kracht wordt geconfronteerd.

Hoe dan? – vraagt hij. Vanwege die aarzelende vragen wordt hij met stomheid geslagen.

'Omdat je geen geloof hebt gehecht aan mijn woorden', zegt Gabriël.

Hij vraagt: Hoe kan dat? Is dat ongeloof? Het is toch een heel normale vraag. Is dat strafwaardig?

Is het zwijgen dat Zacharias wordt opgelegd dan wel een straf? Dat woord valt nergens, maar je ervaart het wel zo.

Gaat het om zijn ongeloof? Of gaat het misschien ook nog om iets anders?

De stilte is, denk ik, *meer* dan een straf; het is ook een zegen.

De zegen die niet uitgesproken wordt.

De stilte van Zacharias, dat is ook het einde van alle menselijke woorden, van babbelonie, van alle vrome praat, van de sprakeloze kerk.

Het is de stilte die de stemmen van deze dagen in ons tot rust brengt, die ruimte schept voor wat ons echt draagt.

Stilte die uitzuivert. Dat is de stilte van Advent.

Het is de stille tijd die zowel Zacharias als Elisabet, ieder op een eigen manier, nodig heeft, om straks het kind te kunnen ontvangen.

Juist dan komt er ruimte, openheid, voor de komst van het Woord, van het goede nieuws, het evangelie (vers 20) dat over de wereld opgaat.

IV

'En er zal vreugde voor jou zijn...'

In deze verhalen vooraf wordt vooruitgelopen op wat komt, op de komst van het kind in wie God zelf de wereld bezoekt.

Ook onze toekomst is werkelijk een toekomst ongedacht, we weten niet hoe. Maar we mogen die wel met vreugde ontvangen, als regen op dorstige grond.

Hij komt als kind, als knecht, om het kleine en verachte op te richten, om mensen als wij in onze angst en onzekerheid moed in te spreken;

om het angstige en schuldige zwijgen te doorbreken met woorden van liefde en genade.

Het is de grondtoon van het evangelie, dat is wat we ook vandaag verwachten mogen dwars tegen alles in.

Wees open voor de vreugde in het leven die ook ons toevalt.

Ontvangt de belofte van God, en antwoordt daar van harte op.

Wees er ondertussen op bedacht dat er engelen zijn.. juist als je ze niet verwacht.

'En er zal vreugde voor jou zijn...'

bronnen:

Claus Westermann: *Gods engelen hebben geen vleugels nodig*, Baarn 1998

Bert Altena, preek